

Dominikánské náměstí

Nad vývojem brněnské ARCHITEKTURY za posledních dvacet let

Administrativní centrum Trinity

Je zde navíc překvapivě jeví se větší a větší vůle po odkazu i jiné moderní výtvarnosti, racionální estetiky uspořádané a priori do ne až tak futuristické fikce a volné kompozice, abstraktního výtvarného čistého půdorysu, ale na něm jen postavené kráse a nezbytné funkční kvalitě. Objevuje se odpor k programům a také se v Brně nikdy programy nepoužívaly ani jako argument k vlastní výpovědi a obhajobě. Tou je téměř vždy a všude projekt nebo nejlépe hotová, byť

OTÁZKA AVANTGARDNÍ TRADICE NESENÉ DÁL V SOUDOBÉ ARCHITEKTUŘE BYLA I V ČECHÁCH A HLAVNĚ NA MORAVĚ V BRNĚ V PRŮBĚHU POSLEDNÍCH DVACETI LET JIŽ VĚNOVÁNA URČITÁ POZORNOST. INICIOVALY JI ZEJMÉNA NĚKTERÉ PRÁCE DNES STŘEDNÍ GENERACE ARCHITEKTŮ, KTERÍ VĚDOMĚ, OVŠEM NEPROGRAMOVĚ PO SVĚM INTERPRETOVALI VLIV TĚTO TRADICE VE VÝRAZU VLASTNÍCH PROJEKTŮ A REALIZOVANÝCH STAVEB. PŘESTOŽE INVESTIČNÍ PŘÍLEŽITOSTI SE PO ROCE 1989 SOUSTŘĚDILY NEJVÍCE V PRAZE, NEJVÝRAZNĚJI NEBO NEJČITELNĚJI SE STYLOTVORNĚ PROJEVILA TVORBA ARCHITEKTŮ V BRNĚ. Z TEORETICKÉHO POHLEDU SE ZDÁ, ŽE Z TĚ AVANTGARDY, KTERÁ KLDLA JAKO ZÁKLAD PLOŠNĚ SOCIÁLNĚ ORIENTOVANOU, ZEJMÉNA BYTOVOU VÝSTAVBU, ZŮSTALA VÝCHOZÍ FORMOTVORNÁ STANOVISKA, KTERÁ V REÁLNÉ SITUACI Z HLEDISKA BUSINESS POPTÁVKY VYŮSTILA NĚKDY AŽ V OPAK. V KONKRÉTNÍCH PŘÍKLADECH JEDNOTLIVÝCH STAVEB MŮŽEME POZOROVAT JEDNOZNAČNÝ PŘÍKLON AŽ KE SPOLEČENSKÉ EXKLUZIVITĚ. ALE I TAKTO PODLE DOSUD EXISTUJÍCÍCH PRINCIPŮ SOUDOBÉ „MODERNY“ LZE STAVĚT NEPROCOVSKY, KRÁSNE I PRAKTICKY A NEOKÁZALE, I RELATIVNĚ ÚSPORNĚ. MOŽNÁ SE TO DÁ VNÍMAT JAKO POKRAČOVÁNÍ TRADICE NOVĚ KULTIVOVANÉ ARCHITEKTURY PRO STŘEDNÍ TŘÍDU, NAVAZUJÍCÍ NE NA PROGRAMOVÝ, ALE NA VYSOCE ARCHITEKTONICKY KVALITNÍ CIVILNÍ, RELATIVNĚ ZACHOVÁVÁJÍCÍ MODERNÍ ODKAZ.

i nedokonalá realizace. A právě u tohoto jevu je rovněž vhodné se zastavit poukazem na příklady; totiž u volání po znovuoživování stavebního řemesla, a to už ne strojově pojmávaných prvků a detailů dle vizí funkcionalismu, ale skutečného kvalitního lidského stavění a tvorby kultury pro stavby vůbec (viz například Investiční a poštovní banka,

Česká/Joštova, Aleš Burian, Gustav Krivinka, 1993–1995; pavilón G na BVV, rekonstrukce a dostavba Výstaviště 1, Viktor Rudiš, Martin Rudiš, Zdenka Vydrová, 1995–1996; Dopravní podnik města Brna, Novobranská 18, Antonín Novák, Tomáš Rusín, Petr Valenta, Ivan Wahla, 1996–1997; Dům Kapitol, Rašínova 4, Ludvík Grym, Jan Sapák, Jindřich

Škrabal, 1998–2000, nebo radnice městské části Brno-Komín, Petr Hrůša, Petr Pelčák s Davidem Mikuláškem, 2002). Východí úvahy z těchto realizací mohou předznamenávat další hlediska v současné architektonické tvorbě. Jsou to hlediska věcnosti a geometrické abstrakce ve stavebním umění konce 20. století, máme-li uvažovat o zákonitosti vytváření předpokladů k dnešnímu přenášení moderní tradice přes práh 21. století. V oblasti teorie přenášené do praxe, kde kdysi vládl jediný styl, se dnes avšak usídlila celá škála „izmů“. Tak vznikly různé způsoby tvorby, které představují nejasné, byť už i pojmenované, ale často zmatečné tendence soudobých excesů ve snaze usilující o pouhou zajímavost. Vedle toho ale existují v Brně již oceněné přístupy, které vedou od abstrakce stavebního objemu ke vztyčení skutečné, to je vystavěné stavby s promyšlenou moderní, ale už ne jenom funkcionální estetikou (viz například Říční lázně Riviéra, Bauerova 7, Brno-Pisárky, Petr Hrůša s Alešem Burianem, Janem Vrabemem a Zdeňkou Vydrovou, 1986–1992; Knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Arne Nováka 1, Ladislav Kuba, Tomáš Pilař, 2000–2001; Rekonstrukce a dostavba rekreačně sportovního areálu Kraví hora, Kraví hora, Veveří, Brno, 2002–2004, Antonín Novák, Petr Valenta; Rodinný dům Jundrov, V Lužích, Petr Hrůša s Markétou Hrůšovou, 2004–2007; Rodinný dům, Kamenná 13, Zdeněk Fránek, 2004.)

Tradice předávaná do dalších let architektury v Brně

Vráíme-li se k zaměření představovanému všude jakoby už k vyhlášenému tématu funkcionalistické tradice v současné architektonické tvorbě, bude vhodné se pokusit pojmenovat i to, co už dnes v očích i laické veřejnosti, onoho publika businessu, zapadlo nebo se nijak víc nevyjevilo. S odporem veřejnosti na jedné straně k nezdařeným, mechanicky uplatněným postulátům „funkcionalistických“ autorů jsme se mohli jako architekti seznámit na začátku devadesátých let. To se týká hlavně dezurbanizujícího mechanického stavění bydlení a developerské výstavby na okrajích měst. S tolerujícími až pozitivním přijetím funkcionalistického odkazu na druhé straně se v těchto, pro architekturu u nás kritických letech setkáváme s tendencí po regulaci logicky sestavenou

Říční lázně Riviéra

Areál autokempingu Obora

Bytový dům Slepá

Obytný soubor Na Nivách, Jundrov

ze smyslu rozvíjení kultivace městské a příměstské krajiny a nejenom tématu např. vil zejména v Brně. Brněnský „bílý vilový funkcionalismus“ vycházel ze situace tehdy prosperujícího, na základech rakouského průmyslu založeného a ve dvacátých letech osvobozeného, nově se rozvíjejícího velkoměsta. Dnes by k tomu mělo přistoupit něco podobně nosného, obecně jako sdílená hodnota – ve smyslu kvality architektonického stavění i veřejného zájmu (viz například rekonstrukce Denisových sadů v Brně 2002–2005, Petr Hrůša, Petr Pelčák, Zdeněk Sendler, Václav Babka; Brněnská okružní třída a nové městské parky Brno Jižní centrum, soutěž 2005, Petr Hrůša s Vítlem Zenklem; Administrativní komplex Trinita, Trnitá Brno, Jižní centrum, 2007–2009, Petr Hrůša s Petrem Pelčákem, Tomášem Rusínem a Ivanem Wahlou; Rekreační areál Obora, koncept 2011, Petr Hrůša & spol.).

Brno jako soudobé, přiměřeně lidsky uchopitelné město může stavět na řadě nových architektonických a krajinářských příležitostech, jež by měly solidní základ (byť programem dnes primitivního šetření zatím obecně odmítaný), totiž takový, který by byl ve vazbě na předchozí kulturní zázemí a rozvoj městské kulturní krajiny, jak vidíme například z historie tvorby obecně sdílené hodnoty urbanizmu na tzv. Ringu Vídně. K tomu by ovšem musela přispívat řada dalších okolností, zejména zjevná a stále obnovovaná snaha prezidenta, jako tomu bylo u Tomáše Masaryka, o decentralizaci státní moci a o podporu Brna s jeho rozvojovými plány na Jižním centru nebo na Ponavě anebo ve Svrateckém údolí, totiž jako centra hospodářství a kultury i rekreace a školství. Správní zemské a nadregionální vnímání kulturního zázemí v České republice s funkcí Brna jako významné metropole země moravskoslezské, situované uprostřed území v nové republice jako křižovatky cest v evropském regionu, a teď zejména se zapojením rekreačního potenciálu přímo u města nebo ve městě, může být z minulosti či do budoucnosti paralelou i pro aktuální dnešek. Vezmeme-li si existující stav a máme-li několik realizací ve vazbě na některé funkcionalistické formy a teorie, může to znamenat poukaz na budování nového městského urbanizmu ve vazbě na krajinu jako na něco nově objektivnějšího obecně sdíleného. ■

Petr Hrůša

Moravské náměstí

Doc. Ing. arch. Petr Hrůša

(1955) je absolventem Fakulty architektury VUT v Brně (1981). V letech 1990–1992 byl členem Památkové rady Pražského hradu a hlavním architektem města Telče. V roce 1990 působil v letní škole architektury prince Charlese v Oxfordu a v Římě. Byl členem umělecké rady VŠUP v Praze (2007), redakční rady časopisu *Architekt* (2001–2005) a časopisu *AD Architektura* (2005–2007). Je členem Spolku výtvarných umělců Mánes, spolku pro výstavbu koncertní síně v Brně, spolku Obecní dům Brno a členem dalších odborných komisí.

Z prací, které zakládají profesní názor architekta, jsou nejvýraznější říční lázně Riviéra v Brně (1984–1991, rekonstrukce 2005), rekonstrukce krypty a presbytáře katedrály sv. Petra a Pavla v Brně (1993), administrativní budova pro Povodí Moravy v Olomouci (1996), rekonstrukce parku Denisovy sady v Brně nebo funkční územní plán Českých Budějovic.

V roce 2009 byla dokončena dočasná hala pro hlavní autobusové nádraží v Praze na Florenci a obytný areál a kancelářský objekt Rivergardens v Praze-Karlíně je těsně po dokončení stavby.

Z brněnských staveb byly v roce 2010 nominovány Akademií architektů do soutěže Grand Prix Obce architektů stavby administrativního komplexu Trinita, nyní s nově otevřeným interiérem J&T bankokavárny, a rekonstrukce výstavní galerie Domu umění města Brna. Výrazné jsou také návrhy a realizace úprav řady veřejných prostranství s uměleckými sochařskými a řemeslnými prvky, jako například rekonstrukce Moravského náměstí v Brně, dříve realizované úpravy Jakubského náměstí nebo návrhy na proměnu Mendlova a Dominikánského náměstí.

Vedle vedení vlastní kanceláře Atelier Brno (od 1991) je Petr Hrůša také praktikujícím docentem na Technické univerzitě v Ostravě na katedře architektury, účastní se hodnotících komisí na odborných školách architektury a stavitelství a soutěžních porot (předseda poroty Stavba roka Slovenska 2010) a veřejně přednáší. ■